

Комюніке Секретаря Суду

Рішення у справі «Бускаріні та інші проти Сан-Марино»

У рішенні, ухваленому в Страсбурзі 18 лютого 1999 року у справі «Бускаріні та інші проти Сан-Марино» (Buscarini and Others v. San Marino), Європейський суд з прав людини одностайно постановив, що було допущено порушення статті 9 (свобода думки, совісті і віросповідання) Європейської конвенції з прав людини.

1. Основні факти

Заявники — пан Крістофоро Бускаріні (Cristoforo Buscarini), пан Еміліо Дел ла Балда (Emilio Della Balda) та пан Даріо Манцаролі (Dario Manzaroli), громадяни Сан-Марино, відповідно 1943, 1937 та 1953 років народження, живуть у Сан-Марино.

18 червня 1993 року заявники, яких було обрано до парламенту Сан-Марино (the Consiglio Grande e Generale), склали присягу в письмовій формі без клятви на Біблії, як вимагається статтею 55 Закону про вибори. 26 липня 1993 року парламент розпорядився, щоб заявники іще раз склали присягу, цього разу на Біблії, інакше їх буде позбавлено місць у парламенті. Заявники оскаржили це розпорядження, хоча, між іншим, скаржилися і на те, що мало місце порушення їхнього права на свободу релігії та свободу совісті, гарантованого статтею 9 Європейської конвенції з прав людини.

У жовтні 1993 року Законом № 115 членам парламенту було надано право вибору між традиційною присягою та присягою, коли клятва на Біблії замінювалася словами «клянуся честю». Однак для інших категорій державних службовців традиційна присяга все ще є обов'язковою.

2. Процедура і склад Суду

Заяву було подано до Європейської комісії з прав людини 17 листопада 1993 року. Проголосивши заяву прийнятною, Комісія у своїй доповіді від 2 грудня 1997 року висловила одностайну думку про порушення статті 9 Конвенції. Справу було передано до Суду першим заявником 10 березня 1998 року, Урядом Республіки Сан-Марино — 16 березня 1998 року та другим заявником — 3 квітня 1998 року. Третій заявник заявив, що він не бажає брати участі в розгляді справи.

Згідно з перехідними положеннями Протоколу № 11 до Конвенції, справу було передано до Великої палати Європейського суду з прав людини після набуття чинності цим Протоколом 1 листопада 1998 року. Судове рішення було постановлене Великою палатою, до складу якої увійшло 17 суддів, а саме:

Люціус **Вільдхабер** (Luzius Wildhaber, Швейцарія), **Голова**

Елізабет **Палм** (Elisabeth Palm, Швеція)

Луїджі **Феррарі Браво** (Luigi Ferrari Bravo, Італія)

Люціус **Кафліш** (Lusius Caflisch, Швейцарія)

Пранас **Куріс** (Pranas Kuris, Литва)

Жан-Поль **Коста** (Jean-Paul Costa, Франція)

Віллі **Фурманн** (Willi Fuhrmann, Австрія)

Карел **Юнгвірт** (Karel Jungwiert, Чехія)

Марк **Фішбах** (Marc Fischbach, Люксембург)

Бостьян **Жупанчич** (Boštjan Zupancic, Словенія)

Ніна **Важич** (Nina Vajic, Хорватія)

Вільгельміна **Томассен** (Wilhelmina Thomassen, Нідерланди)

Маргарита **Цаца-Ніколовська** (Margarita Tsatsa-Nikolovska, колишня югославська республіка Македонія)

Тудор **Пантіру** (Tudor Pantiru, Молдова)

Егілс **Левіц** (Egils Levits, Латвія)

Крістак **Трая** (Kristaq Traja, Албанія)

Снежана **Ботучарова** (Snejana Botoucharova, Болгарія),

а також Мод де **Бур-Буквіккіо** (Maud de Boer-Buquicchio), **заступник Секретаря Суду.**

3. Стислий виклад судового рішення

Оскарження

Заявники скаржилися, що примушування їх скласти присягу на Біблії під загрозою позбавлення парламентських місць є порушенням їхнього права на свободу віросповідання і совісті, гарантованого статтею 9 Європейської Конвенції з прав людини.

Рішення Суду

Попередні заперечення Уряду

Спочатку Суд відхилив попередні заперечення Уряду стосовно того, що заява була порушенням процедури, подана невчасно і що не було вичерпано внутрішніх засобів правового захисту.

Суть скарги

Суд повторив відповідні принципи із попередньої практики (див. рішення у справі «Коккінакіс проти Греції» (Kokkinakis v. Greece) від 25 травня 1993 року, серія А, № 260-А, с. 17, п. 31).

Аргументи Уряду були зосереджені, між іншим, на важливості присяги, яку складають обрані народні представники; на особливому характері Сан-Марино, історія та національні традиції якого тісно пов'язані з християнством від часу заснування республіки святим; на твердженні, що важливість присяги з релігійної точки зору зараз замінена «необхідністю дотримуватися публічного порядку у формі соціальної згуртованості та довіри громадян до їхніх традиційних інститутів». Стосовно цих пунктів Суд зауважив, що, незалежно від того, чи були законними дії Уряду — з цього питання Суд не вважав за необхідне приймати рішення, — немає сумніву, що в цілому закон Сан-Марино гарантує свободу совісті та віросповідання. Однак у даній справі вимога, щоб заявники склали присягу на Біблію, є рівноцінною вимозі, щоб два обрані народні представники присягли на вірність певній релігії, а це несумісно зі статтею 9 Конвенції. Як справедливо зазначила у своїй доповіді Комісія, існує суперечність у тому, щоб вираження різних поглядів при здійсненні повноважень у парламенті залежало від попередньої відданості певному віруванню. Таке обмеження не може вважатися «необхідним у демократичному суспільстві».

Щодо твердження Уряду про те, що заява була позбавлена будь-якого сенсу після набуття чинності Законом № 115/1993, Суд зауважив, що присягу, про яку йдеться, було складено до прийняття даного Закону.

Застосування статті 41 Конвенції

Суд визнав, що, виходячи з обставин даної справи, порушення статті 9 Конвенції вимагає достатньої справедливої сатисфакції. Що стосується судових витрат, заявники не назвали суму своєї вимоги, отже, Суд відхилив це питання. *Інститут релігійної свободи, м.Київ*

www.irs.in.ua